

11

ATT

INTERVJUA

Intervjun är central i det journalistiska arbetet. Den är en **arbetsmetod** för journalisten, ett sätt att hitta svaren till de journalistiska frågorna **Vad? Var? När? Vem? Hur? och Varför?** Med intervjun som arbetsmetod får man då en persons åsikt och synvinkel i ett ämne som denne känner till. Men det är viktigt att komma ihåg att det kan finnas flera åsikter, och som journalist bör man ta reda på och redogöra även för dessa. Intervjun kan också vara en **journalistisk form**, ett sätt att skriva på. Särskilt när man gör personporträtt blir det tydligt, då ofta både frågor och svar skrivs ut i texten. ➔

→ Vägen till en lyckad intervju kan delas in i tre steg: **det man gör i förväg, själva samtalet under intervjun** och **sammanställningen efter**.

FÖRARBEDET handlar framför allt om att journalisten dels ska bestämma sig för vad syftet med intervjun är – vad vill du ha reda på från den du intervjuar – och att man är väl påläst när man kommer dit. Det rör sig alltså om det som på journalistsspråk kallas att göra sin **research**. Vilka typer av fakta och uppgifter du bör ta reda på beror lite på vilken vinkel ditt arbete ska ha. Det kan röra sig om att läsa på om ett företags historia och ekonomi, eller hur en politiker har debatterat i en viss fråga. Om du har bestämt dig för en mer personlig vinkel kanske du hellre pratar med släkt och vänner till den du ska intervjuar.

Säg att du vill följa upp debatten om korvkiosken på Trädgårdsvallen, som diskuteras i kapitlet om journalistiskt skrivande. Du har därför bokat en tid för intervju med innehavaren Elsa Bäckström, och ni har kommit överens om att prata i en timme. När man bokar tid för intervju är det bra om man kan avsätta ordentligt med tid; ett samtal under tidspress blir sällan bra, men är man färdig i förtid gör det ingenting. Inför intervjun med Elsa har du tagit reda på fakta om hennes korvkiosk, tittat i gamla tidningar vad som har skrivits tidigare och läst på om salmonella i livsmedel.

Till förarbetet hör också att bestämma sig för vad man ska fråga personen om, vilket också hänger ihop med den vinkel ditt arbete ska ha. Vill du att Elsa ska berätta om sitt arbetsliv på Trädgårdsvallen, eller vill du få hennes åsikt i debatten om kall korv?

Frågorna bör vara så kallade **öppna frågor**, det vill säga de ska inte kunna besvaras med ett ja eller nej. Frågan ”Serverar du currykorv?” kan Elsa besvara med ett ja eller nej, men om du i stället frågar henne vilka slags korvar hon serverar måste hon utveckla sitt svar. I stället för att fråga om hon serverar exempelvis vegankorv, frågar du hur hon bemöter kunder som inte äter kött.

Förbered heller inte för många frågor. Du vill naturligtvis få svar på allt du undrar över, men med fem till sju riktigt bra frågor kommer du att få igång ett samtal som besvarar det mesta du vill veta.

INTERVJUN kan kännas lite nervös innan man är van vid det, men tänk på att den du intervjuar kanske är ännu mer spänd. Se till att komma i

tid till avtalat möte, presentera dig och förklara lite kort vad syftet med intervjun är, och hur den kommer att användas. När ni väl satt er och själva intervjun börjar inleder du med en ”snäll” fråga, kanske något om verksamheten eller frågan som ska diskuteras i allmänhet. På så sätt lär ni känna varandra lite och bygger upp ett förtroende för varandra.

När väl den första frågan har ställts brukar intervjun rulla på av sig själv. Du bör sträva efter att

Även om en intervju bör ta formen av ett samtal, är det du som journalist som styr samtalet.

få en intervju som mer påminner om ett samtal, där du är den som lyssnar mest. Just förmågan att lyssna är journalistens viktigaste knep, kanske mer än att ställa rätt frågor. Låt den du pratar med tala till punkt, och var inte rädd för att låta det bli tyst. Den du intervjuar kanske behöver tänka ett tag för att hitta rätt svar på dina frågor. Att lyssna innebär också att du är uppmärksam på de svar du får, vilket gör att du kan ställa **följdfrågor**. Eftersom du inte kan veta i förhand vilka svar du kommer att få, måste du vara beredd på att följa upp svaren med nya frågor. Är det något svar som du inte förstår så be om ett förtydligande eller en förklaring. Det kanske är någon teknisk detalj som du i din tur kommer att behöva förklara för din publik, då är det bra att ha fått den tydligt förklarad.

Även om en intervju bör ta formen av ett samtal, är det du som journalist som styr samtalet. Börjar ni komma för långt ifrån det ämne som du ska skriva om, använder du dina förberedda frågor för att leda in samtalet på rätt spår igen. Se bara till att uppträda artigt och vänligt mot den du intervjuar, och avbryt inte mitt i en mening.

– Otroligt! Vad mycket spännande saker du fått uppleva här på Trädgårdsvallen. Det vore jättekul att få komma tillbaka och kanske prata mer om det. Men för att återgå till framtiden för korvkiosken, hur ser du på att Hamburger International vill komma in på vallen?

Undvik också att lägga in dina egna värderingar eller åsikter i frågorna. Du vill veta vad den du

Undvik också att lägga in dina egna värderingar eller åsikter i frågorna.

intervjuar tycker och då är det fel tillfälle att argumentera för din egen ståndpunkt. Det kan också vara svårt att få några vettiga svar från någon som kanske känner sig utmanad eller ifrågasatt. Förmodligen skulle Elsa Bäckström bli försiktig och sluten om hon fick frågan:

- Varför ska du ha ensamrätt på att sälja varmkorv på Trädgårdsvallen?

Ett mer öppet och användbart svar skulle troligen komma ur frågan:

- Vilka fördelar kan du se med fler snabbmatsaktörer på Trädgårdsvallen?

Om man under intervjun ska ta anteckningar eller spela in samtalet är lite av en smaksak. Problemet med att ta anteckningar är att man inte hinner få med allt, och inte kan lyssna lika aktivt. Men å andra sidan kan man under intervjun snabbt bläddra tillbaka i sina anteckningar för att kontrollera svaret på en tidigare fråga. Spelar man i stället in samtalet får man med allting, men det är svårare att under intervjun gå tillbaka för att se vad som sades. Det kan också ta rätt lång tid att lyssna av samtalet när man ska arbeta med sin text. Många tycker att det bästa är en kombination: spela in samtalet i sin helhet, men för också löpande anteckningar för det som är viktigast. Vill man sedan citera – återge det någon har sagt – ska det göras exakt som det sades, och då är det bra med en inspelning. Säg till den du intervjuar att du spelar in samtalet, och fråga om hen har något emot det.

När du fått svar på alla dina frågor bör du ge den du intervjuar en möjlighet att lägga till om det är något denne tycker inte har kommit fram under samtalet. Du avslutar med att tacka för samtalet och förklarar vad som kommer att hända härnäst: när texten ska vara klar samt när och var den kommer att publiceras.

EFTERARBETET, det vill säga att skriva sin text, bör göras så fort som möjligt efter intervjun. Det är lätt att glömma bort saker, inte minst olika typer av intryck som sätter färg på din text och kanske inte finns med i dina anteckningar. Om det inte är ett personporträtt som har formen av frågor-och-svar ska du inte heller skriva ut alla svaren i din text. Din intervju är en del av ditt journalistiska arbete, men använd citat med sparsamhet. Hur man skriver olika typer av texter kan du läsa om i avsnittet om det journalistiska skrivandet.

Det kan tillhöra god ton att den du intervjuat får läsa texten innan den trycks, sänds eller läggs ut. Det är inget som behöver undvikas, och du får vara beredd på att det kommer en del kommentarer och synpunkter på ditt arbete. Om du har missuppfattat något är det bra att bli uppmärksam på det, och det bör ändras. Men i övrigt är det din text, ditt arbete och ditt ansvar. Du kan förklara för den du intervjuat varför du gjort som du gjort, men beslutet att ändra är enbart ditt. Intervjun gjordes som en del i det journalistiska arbetet, men det är du som är journalisten.

mediekompass

- SÅ ANVÄNDER DU MEDIER I UNDERVISNINGEN

www.mediekompass.se

mediekompass@tu.se

Statens medieråd

www.statensmedierad.se

registrator@statensmedierad.se